

Антоанета Цонева: Купуването на гласове уврежда и политическата, и бизнес средата

съавтор на доклада "Кметове на лизинг"

Автор: Дневник
10 юли 2008, 17:50

Антоанета Цонева

Фотограф: Юлия Лазарова

Преди два дни фондация "РискМонитор" представи изследване, фокусирано върху купуването на гласове на последните местни избори. Един от изводите е, че това е закономерно явление и вотът през 2007 г. няма да е последният, в който ще се плаща и властта ще се превзема от съмнителни икономически кръгове. За причините тези кръгове да насочат интереса си към местната власт и да започнат да я овладяват разговаряме с Антоанета Цонева, един от авторите на изследването "Кметове на лизинг". Цонева беше първият омбудсман на София.

Как превръщането на общинските съвети в борси за продажба на власт и навлизането на бизнеса в управлението, което описвате в анализа си "Кметове на лизинг", ще се отразят на общинските интереси и в крайна сметка на гражданите?

- Много ясно се вижда от последните частични избори в Сандански и Казанлък, че участието на все по-голям брой политически субекти, организации и сдружения произвежда раздробеност в общинските съвети, която намалява още повече гаранциите, че проблемите ще се решават по най-добрия за гражданите начин. В Казанлък например в съвета са 11 партии, което предполага коалиции между 3 - 4 или повече политически субекти. Както на национално, така и на общинско ниво подобна ситуация изисква технологии, подходи, решения на основата предимно на баланси и компромиси

и това прави управлението трудно и неефективно. Самата основа на местната власт лежи върху предположението за ясно изразени мнозинства, както беше през 90-те години. Сега обаче това не работи. Раздробеността води до управление, което изисква търсене и постигане на всекидневен баланс на интересите. И обективно започва да прилича на пазар, на борса, на която непрекъснато се разменя влияние, което се изразява в различни, не дотам изгодни сделки и споразумения зад гърба на гражданите. Това повдига сериозния въпрос как ще изглежда в бъдеще местната власт, как ще се разпределя политическата отговорност, как ще успяват кметовете да работят с раздробените общински съвети. Ясно е, че управляващият орган и по закон, и на практика е общинският съвет. Това е мястото, където се взимат важните решения, докато кметът и администрацията му са органът на изпълнение.

Мислите ли, че трябва да се промени нещо в начина на избор на общинския съвет и на кмета, за да се намери изход от ситуацията?

- Политическите партии, които искат да управляват на местно ниво, трябва да са ясни като политически профил субекти. Защото за общинските избори се появиха формирания, които само изискваната по закон регистрация причислява към партиите. Но те не са политически субекти в истинския смисъл на думата - нямат членове, ценности, които са заявили, ясни програми за управление. Става въпрос за местни бизнес елити, които смятат, че вече не е изгодно да се използва представителството на политическите партии, затова се ориентират към директно участие в управлението и правенето на правила по техен вкус. Така обаче се изкривява не само политическият модел в страната, но и цялата бизнес среда - доколкото общинската власт се използва за предимства спрямо икономически конкуренти. Именно за да не се случва това - и на местно, и на национално ниво, са измислени политическите партии.

При положение обаче, че тенденцията е безпартийният кандидат да е печелившата карта - как ще се избяга от коалициите по бизнес интереси, без платформи и ценности?

- Това ще бъде много трудно. Липсата на позиции на парламентарно представените партии на местно ниво, с изключение на ДПС, води до изкривяване в цялата политическата система на България. Все пак подкрепата за една партия се изгражда на местно ниво, там се прави фундаментът. Местните политики трябва да отговарят на ценностите и програмите на управление на политическите субекти. Там те трябва да доказват, че могат да управляват, да бъдат отговорни, да се отчитат на избирателите си и да развиват потенциала си от кадри. В момента е прекъсната една естествена връзка между местното и националното управление. В отделните населени места партиите бягат от политическите кампании, защото не могат да излязат срещу икономическата сила. Класическите политически партии очевидно не могат да осигурят толкова мащабен ресурс на структурите си по места, за да водят ефективна кампания, и за това дебаркират от определени позиции, отстъпвайки място на местните елити, които имат финансово предимство. Това е опасно, защото подменя механизмите на политическа конкуренция с тези на икономическата. Застават пари срещу пари, а не политики срещу политики. Това може да доведе до смъртта на демокрацията.

Липсата на достатъчно средства ли е единствената причина за състоянието на традиционните партии?

- Това беше една от причините, открояна при представянето на доклада на "Кметове на лизинг" във вторник. Със сигурност има логика в това. Водещата причина обаче е, че политическите лидери на местно ниво са компрометирани. Там се знае всичко. Публична тайна е кой как се е възползвал от позициите си и доверието в тези хора е много ниско. От това именно се възползваха нововъзникналите широки коалиции, които представляват консорциуми от частни интереси, а не от политически субекти.

Имаше едно изказване на главния прокурор, че на фона на нещата, които се случват по време на изборите, местната власт трябва да бъде наблюдавана много добре за това, което прави. Тук опираме до въпроса има ли стабилни институции, които да могат да удържат обществен интерес, ако се сбъднат очакванията, че тези формирования ще преследват своите интереси за сметка данъкоплатците. Тревожна е възможността общественият интерес, социалните проекти да останат на заден план за сметка на проекти, които обслужват бизнес интереси.

Но и за бизнесмените всичко се знае, защо те успяват за сметка на партиите?

- Бизнесът е свързан с работни места, има определено влияние. Дори не е нужно да купуваш директно гласове, а да използваш позицията си спрямо хората, които работят за теб. И това е от значение за подкрепата на местните елити. В Созопол например специални групи са пазили секциите по време на вота. Какво да кажем за Перник, където представител на Министерството на вътрешните работи казва, че са купени 15 хил. гласа за 4 млн. лв.

За по-богатите общини ли е характерно явлението?

- Общините, в които се управлява по-голям ресурс, изборният процес е по-нагнетен. Там конкуренцията е голяма, особено при спадането на изборната активност, което увеличава тежестта на купения глас. Така още повече се изкривява смисълът на изборите. Бизнесът просто пресмята, че е по-ефективно да вложи пари в определен брой гласове, отколкото да се похарчат за истинска кампания с дебати и срещи с избирателите. Така гражданите имат все по-малко информация за какво и за кого гласуват.

Какъв е ефектът от криминализирането му?

- Оказа се, че това не помогна. За да се прилагат тези строги мерки, трябва да има здрави институции, които да ги наложат. Видяхме каква глоба плати бизнесменът от Сандански, който си призна, че е купувал гласове. Масираното полицейско присъствие също не можа да попречи.

Може ли купуването на гласове да прерасне в явление и на национално ниво - на парламентарните избори?

- Това зависи от изборното законодателство, от изборната активност и от анализа какво е необходимо да се направи, за да се прескочи 4-процентната бариера за парламента. Ако силните бизнес структури пресметнат всичко това и решат, че имат полза от инвестиция на такова ниво, не е изключено прилагането на този подход и на парламентарните избори. Ако решат, че инвестицията е надеждна и възвращаема, кой ще ги спре?